

3836399 LCCS/M : สาขาวิชา: วัฒนธรรมศึกษา; ศศ.ม.(วัฒนธรรมศึกษา)

คำสำคัญ : พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ / สังคมไทยกับงานพิพิธภัณฑ์

วิเชียร วิไลแก้ว: พัฒนาการของพิพิธภัณฑ์ไทย : กรณีศึกษาพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ (THE DEVELOPMENT OF THAI MUSEUM: A CASE STUDY OF THE NATIONAL MUSEUM)
คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์: โสภส ศิริไสย์ กศ.บ., ศศ.ม., M.A. อภิญญา บัวสรวง กศ.บ., M.A., ภัททิยา อิมเรวัต ค.บ.,ศศ.ม., Ph.D. 162 หน้า. ISBN 974-664-378-9

งานวิจัยนี้ เป็นการผสมผสานระหว่างการศึกษาเชิงประวัติศาสตร์ การศึกษาวิจัยภาคสนาม และการเข้าร่วมสัมมนา โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติและปัญหาในการดำเนินงานอันเป็นสาเหตุแห่งการไม่ประสบความสำเร็จตามเจตนารมณ์ในการทำหน้าที่เป็น“สถาบัน”ในสังคม

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ปัจจุบันประเทศไทยมีพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ 40 แห่ง กระจายอยู่ใน 29 จังหวัด เป็นพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติที่กรมศิลปากรสร้างขึ้น 29 แห่ง และที่ได้รับการยกฐานะจากห้องจัดแสดงของวัดอีก 11 แห่ง พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพัฒนามาจากพิพิธภัณฑ์ส่วนพระองค์ในรัชกาลที่ 4 เพื่อเก็บรักษาสิ่งของที่หลากหลายรวมทั้งเครื่องราชบรรณาการ ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้พัฒนาเป็นพิพิธภัณฑ์ที่เปิดให้คนทั่วไปเข้าชม โดยใช้ระบบการจัดการแบบตะวันตก มีการว่าจ้างชาวยุโรปเป็นที่ปรึกษาและจัดส่งเจ้าหน้าที่ไปศึกษางานที่ฝรั่งเศสกับอังกฤษ เพื่อกลับมาพัฒนางานพิพิธภัณฑ์ ในสมัยรัชกาลที่ 6 เกิดแนวคิดเรื่องชาตินิยม ทำให้พิพิธภัณฑ์กลายเป็นสถานที่จัดแสดงเฉพาะ โบราณวัตถุเพื่อยืนยันความเป็นเอกลักษณ์ประวัติศาสตร์ของชาติ จนกระทั่งถึงยุคเปลี่ยนแปลงการปกครอง พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติทุกแห่งที่กรมศิลปากรจัดตั้งขึ้นจะเป็นพิพิธภัณฑ์ประเภทประวัติศาสตร์และโบราณคดีเพียงประเภทเดียว จนกระทั่งถึง พ.ศ.2517 จึงได้เริ่มมีพิพิธภัณฑ์รูปแบบใหม่ แต่ก็ยังเลียนแบบแนวคิดและการจัดการแบบเดิม แนวทางการดำเนินงานดังกล่าว ทำให้พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติยังไม่ประสบความสำเร็จในการเป็นสถาบันศึกษานอกระบบ โดยดูจากสถิติผู้เข้าชมที่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานตามการชี้วัดของสภาการพิพิธภัณฑ์สถานระหว่างชาติ แนวการจัดการที่ให้ความสำคัญกับ โบราณวัตถุเป็นเหตุให้ผู้เข้าชมไม่สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างตนกับการจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ อีกทั้งกรมศิลปากรยังไม่ให้ความสำคัญกับวัดที่ทำหน้าที่ใกล้เคียงกับพิพิธภัณฑ์อันเป็นภูมิปัญญาไทยด้านการทำความเข้าใจบทบาทของวัดพร้อมกับการทบทวนประวัติศาสตร์อย่างไตร่ตรอง ก็จะนำไปสู่การปรับบทบาทของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติให้สามารถเป็น"สถาบันศึกษานอกระบบ เพื่อประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้าและความเพลิดเพลิน"อย่างสมบูรณ์